

STRATEGII DE DEZVOLTARE RURALĂ ÎN BAZINUL DORNELOR

RURAL DEVELOPMENT STRATEGIES IN THE DORNA AREA

Gavril ȘTEFAN¹, Dan DONOȘĂ², Dănuț GÎȚAN²
¹USAMV Iași, ²CEFIDEC Vatra Dornei

DELIMITAREA ZONEI CERCETATE

Depresiunea Dornelor face parte din nordul Carpaților Orientali și este situată la circa 900 m altitudine. Din punct de vedere geografic Depresiunea Dornelor este delimitată de masivul Suhard (1932m-vf.Omu, 1639m-vf.Oușoru) la nord, de munții Călimani (2100m-vf.Pietrosu) la sud, de Cheile Zugrenilor formate între masivele Giumalău (1857m) și Pietrosu Bistriței (1791m) la est și se deschide larg spre vest. Depresiunea Dornelor are o suprafață de 222,194 km² reprezentând 0,63% din suprafața țării. În limitele acestei zone sunt cuprinse 9 comune cu 49 de sate și un centru urban reprezentat de orașul Vatra Dornei, localități care din punct de vedere administrativ fac parte din județul Suceava și formează Bazinul Dornelor.

METODA DE CERCETARE

Metoda de cercetare utilizată pentru evaluarea determinantilor dezvoltării spațiului rural din Bazinul Dornelor a fost - **analiza diagnostic**.

În acest sens, s-a optat pentru metodologia standard care se aplică tuturor țărilor membre Uniunii Europene și țărilor asociate care se pregătesc să devină membre cu drepturi depline. Metodologia standard cuprinde un set de 7 criterii de analiză (tab. 1.). La selecția criteriilor și a celorlalte instrumente de analiză, s-a avut în vedere ca acestea să facă parte dintr-un cadru metodologic de uzanță europeană, pentru a asigura compatibilitatea diagnozei spațiului studiat cu diagnozele din spațiul european.

Criteriile utilizate în analiza diagnostic sunt următoarele: fizico-geografice, demografice, economice, locuința și modul de locuire, echiparea tehnică a localităților, criteriile sociale și ecologice. Pentru a putea realiza o analiză complexă cu un grad cât mai ridicat de obiectivitate, fiecare criteriu a fost detaliat într-un set de 3-8 subcriterii. Condiția de bază în selecția subcriteriilor a fost ca acestea să exprime probleme principale cu care se confruntă viața economică din teritoriul analizat.

Criteriile și subcriteriile au fost operaționalizate prin intermediul unui set de 45 de indicatori care au permis **evaluarea următoarelor variabile:**

- A. Resursele biopedologice;**
- B. Resursele hidrologice;**
- C. Resursele de climă;**
- D. Resursele de muncă;**
- E. Potențialul economiei locale;**
- F. Potențialul exploatașilor agricole.**

Cunoașterea în detaliu a variabilelor enumerate mai sus poate asigura pentru organele de decizie un instrument pentru formularea strategiilor de dezvoltare, care să ducă la utilizarea completă și corectă a resurselor locale (amplasarea obiectivelor economice în mediul rural, concentrarea și specializarea producției etc.).

Evaluarea determinantilor dezvoltării spațiului rural din Bazinul Dornelor

I. Identificarea factorilor favorizanti dezvoltării spațiului rural din Bazinul Dornelor

Studiul efectuat arată că în cadrul spațiului rural din Bazinul Dornelor există diverse elemente valoroase cum ar fi:

1. **larg evantai de resurse naturale** (în principal resurse minerale ale subsolului, vegetație forestieră, suprafețe agricole cu calități productive care permit dezvoltarea zootehniei, elemente valoroase ale mediului natural);
2. **potențial uman** (forța de muncă numeroasă și ieftină, rezerve de tineret care asigură regenerarea acesteia, parțial instruită în operațiuni agricole și neagricole);
3. **potențialul forestier;**
4. **rezervații și monumente ale naturii;**
5. **peisaj special și valori patrimoniale** (istorice, culturale, arhitecturale și etnografice);
6. **experiența locala in cresterea animalelor, artizanat, mestesuguri și agroturism.**

Tabelul 1.

Criteriile, subcriteriile și indicatorii utilizați în evaluarea determinantilor dezvoltării economice în profilul teritorial

Criterii	Subcriterii	Indicatori
1. Fizico-geografice	1. Forme de relief	1.1.1. Principalele forme de relief
	2. Zone naturale protejate	1.2.1. Principalele categorii de zone protejate
	3. Factori de risc natural	1.3.1. Ponderea zonelor supuse factorilor de risc natural
2. Demografice	1. Numărul populației	2.1.1. Numărul de locuitori
	2. Densitatea populației	2.2.1. Locuitori/km ²
	3. Evoluția populației	2.3.1. Evoluția populației în perioada "n"
	4. Factorii de creștere a populației	2.4.1. Rata medie a natalității
		2.4.2. Rata medie a mortalității
		2.4.3. Rata medie a migrației nete
2.4.4. Sporul mediu al populației		
5. Îmbătrânirea demografică	2.5.1. Indice de îmbătrânire a populației (60+/0-14 ani)	
6. Înnoirea forței de muncă	2.6.1. Indice de înnoire a forței de muncă (15-29/30-44 ani)	
3. Economice	1. Potențialul agricol	3.1.1. Structura fondului funciar
		3.1.2. Structura culturilor în terenul arabil
		3.1.3. Teren agricol/locuitor
		3.1.4. Densitatea animalelor la 100 ha
2. Potențialul forestier	3.2.1. Suprafața forestieră pe locuitor	
3. Potențialul turistic	3.3.1. Numărul gospodăriilor adecvate pentru turism rural	
4. Potențialul industrial	3.4.1. Gradul de complexitate a activității industriale	
	3.4.2. Prelucrarea produselor agricole	
	3.4.3. Numărul întreprinderilor în funcțiune/1000 locuitori	

Criteria	Subcriteria	Indicators
	5. Potențialul exploatației agricole	3.5.1. Suprafața medie pe tipuri de exploatații 3.5.2. Gradul de asociere în exploatarea terenului 3.5.3. Gradul de integrare a activităților agricole 3.5.4. Producțiile medii 3.5.5. Capitalul fix pe hectar (gradul de dotare tehnică)
	6. Structurile de proprietate	3.6.1. Ponderea suprafeței agricole private în totalul suprafață
	7. Gradul de ocupare a populației	3.7.1. Populația activă ocupată la 1000 locuitori 3.7.2. Populația ocupată în agricultură/100 ha teren agricol
	8. Diversificarea activ. ec.	3.8.1. Ponderea populației active neagr. în totalul pop. active
4. Locuire	1. Suprafața locuibilă	4.1.1. Suprafața locuibilă/locuitor
	2. Materiale de construcție	4.2.1. Ponderea locuințelor realizate din materiale durabile
	3. Vechimea clădirilor	4.3.1. Ponderea locuințelor cu o vechime mai mică de 25-30 ani
	4. Locuințe noi	4.4.1. Ponderea locuințelor noi, cu o vechime mai mică de 5 ani
	5. Dotarea locuințelor cu instalații de apă	4.5.1. Ponderea locuințelor cu instalații de apă în interior
5. Echiparea tehnică a localităților	1. Alimentarea cu apă	5.1.1. Apa potabilă distribuită consumatorilor m.c./loc/an
	2. Alim. cu energie electrică	5.2.1. Gradul de electrificare a gospodăriilor
	3. Alimentarea cu gaze nat.	5.3.1. Locuințe cu gaz metan, %
	4. Racordarea la rețele telef.	5.4.1. Gradul de racordare a gospodăriilor la rețeaua telefonică
	5. Accesul la căile de transp.	5.5.1. Accesul la rețeaua rutieră și feroviară
6. Sociale	1. Sănătate	6.1.1. Locuitori/medic
	2. Învățământ	6.2.1. Nr.elevi/cadru didactic
	3. Comunicare	6.3.1. Nr.abonamente TV/1000 locuitori
	4. Mortalitate infantilă	6.4.1. Rata mortalității infantile, ‰
7. Ecologice	1. Aer	7.1.1. Calitatea aerului (frecvența depășirii limitelor maxime admise –LMA- pe substanțe poluante)
	2. Apă	7.2.1. Calitatea apei (frecvența depășirii LMA)
	3. Sol	7.3.1. Soluri afectate de factori de limitare a calității
	4. Păduri	7.4.1. Ponderea pădurilor afectate de fenomene de uscare și deforestare în totalul suprafeței forestiere

II. Identificarea factorilor defavorizanti dezvoltarii spatiului rural din Bazinul Dornelor

Investigarea spațiului rural din Bazinul Dornelor pe baza celor șapte criterii (fizic-geografic, demografic, economic, de locuire, infrastructura, social, ecologic) a

permis detectarea problemelor sectoriale majore caracteristice întregii zone. Principalele probleme sunt:

1. Aspecte fizico-geografice: existența unuia sau a mai multor factori de risc, cum ar fi: inundații și alunecări de teren. Deși aceste riscuri sunt frecvente în cadrul teritoriului numai 1/10 din teritoriul cercetat este expus unor situații majore din acest punct de vedere.

2. Aspectele demografice: a) continuarea depopulării; b) accentuarea dezechilibrelor demografice: procentul populației în vârstă continuă să crească (media vârstei populației rurale a atins 39,5 ani în 2001), ceea ce generează o rată a mortalității foarte ridicată.

3. Aspectele economice: a) diversificarea redusă a activităților economice: economia celei mai mari părți a localităților este bazată exclusiv pe agricultură; activitățile neagricole existente sunt în general activități industriale legate de exploatarea resurselor naturale; b) agricultura neperformantă —prevalează agricultura mică ce poate asigura numai subzistența familiei, lipsește echipamentul necesar; c) număr de locuri de muncă redus și lipsa atractivităților adaptate pentru populația tânără – numărul locurilor de muncă oferite este redus în special ca rezultat al activităților industriale limitate la activități forestiere și minere; d) tendința forței de muncă de a emigra în continuare spre alte zone și; e) veniturile scăzute ale populației – cel mai mare procent al veniturilor populației provine din agricultură, ori cum agricultura operează în condiții precare, veniturile asigurate sunt scăzute, dar peste media națională;

4. Aspectele de locuire: a) situația locuințelor este slabă pentru circa 38% din populație; b) lipsa alimentării cu apă în interiorul locuinței pentru 74% din numărul locuințelor; c) procent ridicat de locuințe construite din materiale nedurabile (62% din totalul locuințelor); d) îmbătrânirea stocului de locuințe (aproape 70% din totalul locuințelor sunt mai vechi de 30 de ani).

5. Infrastructura: a) situația precară a drumurilor – cea mai mare parte a drumurilor comunale nu sunt modernizate și peste 61% din populația rurală nu are acces direct la principalele drumuri și la rețeaua de căi ferate; b) alimentarea cu apă este insuficientă și inadecvată – 57% din locuitorii comunelor nu beneficiază de un sistem de alimentare cu apă din rețeaua publică de alimentare cu apă, iar acolo unde există un asemenea sistem, el este localizat numai în localitatea de reședință a comunei iar cantitatea de apă este insuficientă.

6. Infrastructura socială și serviciile adecvate: a) numărul medicilor în este insuficient –numărul locuitorilor pe un medic este de trei ori mai mare decât în zona urbană; b) rețeaua de învățământ are o diversificare redusă, clădirile școlilor oferă condiții inadecvate și sunt slab dotate cu echipament specializat;

7. Calitatea factorilor de mediu: b) degradarea pădurilor, în principal printr-o despădurire necontrolată.

Aceste fenomene și procese se petrec în mod diferențiat în teritoriu în funcție de mediul natural.

Definirea strategiilor de dezvoltare a spațiului rural din Bazinul Dornelor

Creșterea și dezvoltarea economică, după cum se știe, face obiectul multor teorii economice, cu metodologii, conținut empiric și perspective diferite. În acest context, mai multe studii au încercat să evalueze factorii economici care contribuie la creșterea produsului intern brut la nivel național sau de ramură, precum și să stabilească o legătură cauzală între ramurile economice.

Problematica acestei activitati a constat în examinarea factorilor care contribuie la formarea PIB-ului (produsul intern brut) total din teritoriul analizat, dar și în identificarea legăturilor dintre parti - industrie și agricultură - prin intermediul PIB-ului celor două sectoare.

Analiza econometrică întreprinsă, respectiv utilizarea metodelor OLS (ordinary least sau metoda celor mai mici pătrate) și TSLS (two stage least square sau metoda celor mai mici pătrate în două etape) a permis identificarea relativă a variabilelor independente (cu o anumită probabilitate de eroare) în ecuația PIB-ului agricol și a celui industrial, precum și surprinderea legăturilor dintre ramurile economice.

Dezvoltarea unei industrii și agriculturi eficiente poate reprezenta demersul economic care trebuie urmărit în vederea apropierii nivelului economic al teritoriului cercetat de cel al Uniunii Europene, asigurând astfel premisele unei integrări de succes a țării noastre în structurile europene.

Pentru a evalua determinantii care contribuie la creșterea PIB-ului și a surprinde relația dintre sectoarele economice, în acest studiu sa apelat la literatura de specialitate, Robinson, 1971; Gopinath și Roe, 1996; Huphries și Knowles, 1998, Davidovici și Gavrilescu, 2002, produsul intern brut (y), a fost definit ca o funcție de inputuri primare, în principal capital (k) și muncă (L). Prin urmare, outputul oricărui sector poate fi definit ca o funcție de capital și muncă utilizate în sectorul respectiv, la un moment dat:

$$Y_{j,i} = F(k_{j,i}, L_{j,i}) = j \text{ agricultură} = j \text{ industrie}$$

În aceste modele, capitalul și munca sunt presupuse ca fiind mobile între sectoare și această mobilitate determină o rată de creștere diferită printre sectoare. Acest lucru se poate vedea considerând derivata totală a ecuației:

$$dy_j = \frac{\partial F}{\partial K_j} dk_j + \frac{\partial F}{\partial L_j} dl_j$$

$$\frac{dy_j}{y_j} = \frac{\partial F}{\partial k_j} \frac{K_j}{y_j} \frac{dk_j}{k_j} + \frac{\partial F}{\partial L_j} \frac{L_j}{y_j} \frac{dL_j}{L_j}$$

sau, în termenii parametrilor estimați:

$$\dot{y}_j = \beta_k \dot{k}_j + \beta_l \dot{l}_j,$$

unde:

\dot{y}_j , \dot{k}_j și \dot{l}_j sunt ratele de creștere ale outputului sectorului j și, respectiv, ratele de creștere ale capitalului și forței de muncă utilizate în sectorul j .

β_s – reprezintă coeficienții de elasticitate al inputurilor.

Pentru a reliefa legăturile dintre agricultură și industrie sau utilizat relațiile:

-pentru PIB-ul agricol,

$$\dot{y}_a = \beta_0 + \beta_k \dot{k}_a + \beta_l \dot{l}_a + \beta_i \dot{y}_i + \beta_t \dot{l}_t + e$$

unde: coeficientul β_0 este termenul constant, iar ceilalți coeficienți β_s reprezintă elasticitățile variabilelor care urmează să fie estimate.

-pentru PIB-ul industrial

$$\dot{y}_a = \alpha_0 + \alpha_k \dot{k}_i + \alpha_l \dot{l}_i + \alpha_a \dot{y}_a + \alpha_t \dot{y}_t + e$$

unde: α_0 reprezintă termenul constant, iar α_s reprezintă elasticitățile variabilelor care urmează să fie estimate.

Principalele variabile utilizate au fost:

- PIB-ul agricol (Inpibagr);
- PIB-ul industrial (Inpibind);
- PIB-ul din transporturi (Inpibtrans);
- Forța de muncă ocupată în agricultură (InFMA);
- Forța de muncă ocupată în industrie (InFMI);
- Formarea brută de capital (InFBC);
- Fonduri fixe – agricultură (InFfiseagr);

Conform reperelor metodologice prezentate, investigația a condus la următoarele rezultate:

$$\text{InPIBagricol} = 0,301\text{InFBC} - 0,446\text{InFMA} - 0,297\text{InPIBind} + 0,473\text{InPIBtrans} +$$

$$(3,153) \quad (-1,977) \quad (-1,619) \quad (3,153)$$

$$+ 0,152 \text{ dummy} + 4,289 C - 0,253 \text{ AR (1)}$$

$$(1,815) \quad (1,630) \quad (-0,811)$$

$$R^2 = 0,80$$

$$DW = 2,13$$

$$\text{InPIBindustrial} = 0,430 \text{ InPIBtrans} + 0,135 \text{ InPIBagricol} + 0,158 \text{ InFBC} +$$

$$(0,995) \quad (1,464) \quad (1,725)$$

$$+ 0,096 \text{ InFMI} + 0,016 \text{ dummy} + C - 0,253 \text{ AR (1)}$$

$$(1,815) \quad (1,630) \quad (-0,811)$$

$$R^2 = 0,94$$

$$DW = 1,73$$

Rezultatele estimărilor făcute cu TSLS (metoda celor mai mici pătrate în două etape), atât pentru PIB-ul agricol, cât și pentru PIB-ul industrial, sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Conform datelor cuprinse în tabelul 2, care prezintă ecuația PIB-ului agricol și a celui industrial într-o abordare sistemică, observăm că semnul coeficienților pentru toate variabilele considerate se păstrează și, în general, rezultatele obținute utilizând această procedură, respectiv TSLS, le confirmă pe cele obținute utilizând OLS.

Estimări obținute cu ajutorul metodei TSLS

PIB-ul agricol		PIB-ul industrial	
Capital	0,475 (2,208)	Capital	2,365 (2,124)
Forța de muncă ocupată în agricultură	-0,429 (-1,976)	Forța de muncă ocupată în agricultură	2,847 (1,867)
PIB-ul industrial	-0,829 (-1,976)	PIB-ul industrial	1,511 (1,804)
PIB-ul din transporturi	1,189 (2,234)	PIB-ul din transporturi	-1,404 (-1,131)
Termenul liber	2.440 (0,522)	Termenul liber	-6,476 (-1,240)
Dummy	0,366 (1)	Dummy	0,744 (1,818)
R ² , DW	0,67; 1,96	R ² , DW	0,65; 2,10

Se poate conchide că capitalul (+2,293) reprezintă principalul factor de creștere a PIB-ului, urmat de managementul utilizării resurselor (+0,0363). Variabila „forța de muncă” (-0,109) afectează și ea pozitiv creșterea PIB-ului, însă este de remarcat gradul ei de semnificație statistică mai redus. De remarcat faptul că valoarea coeficientului variabilei forța de muncă ocupată în agricultură, a rezultat în fiecare ecuație estimată cu semn negativ, ceea ce înseamnă că o creștere a forței de muncă în agricultură nu mai este justificată, din moment ce această creștere nu mai poate contribui la creșterea PIB-ului agricol.

În concluzie, putem afirma că evoluția PIB-ului este explicată cel mai bine de capital și management.

Rezultatele au evidențiat că, în ceea ce privește legăturile dintre agricultură și industrie, acestea sunt în defavoarea agriculturii, întrucât OLS (metoda celor mai mici pătrate) în ecuația PIB-ului agricol raportează coeficientul PIB-ului industrial cu semn negativ (-0,297), spre deosebire de coeficientul pozitiv al PIB-ului agricol (0,135) din ecuația PIB-ului industrial. Aceste rezultate sunt întărite și de cele obținute cu ajutorul opțiunii TSLS (metoda celor mai mici pătrate în două etape).

Prin urmare, sectorul industrial beneficiază mai mult din relația industrie-agricultură.

In concluzie creșterea agricolă merita poziții prioritare din moment ce creșterea din acest sector ajută sectorul industrial să crească și mai repede.

Aceste rezultate sunt importante, de asemenea, din punct de vedere social. Ele indică faptul că dezvoltarea agricolă nu trebuie încetinită în favoarea concentrării resurselor pentru dezvoltarea industrială. **Încurajând dezvoltarea industrială prin intermediul creșterii sectorului agricol, poziția sărăciei rurale poate fi îmbunătățită, asigurându-se condiții pentru o dezvoltare durabilă.**

Definirea obiectivelor și a strategiilor de dezvoltare a spațiului rural din Bazinul Dornelor rezultă din analiza determinantilor creșterii economice și au la baza prioritățile comunităților locale:

I. Creșterea veniturilor și îmbunătățirea calității vieții, (este obiectivul – O₁) prin promovarea diversificării activităților economice (este strategia S1),

respectiv prin stimularea și promovarea investițiilor în spațiul rural (este măsura –M₁) și dezvoltarea piețelor de capital (ieftinirea creditului, este masura M₂).

Facilitățile financiare și fiscale create pentru economia spațiului rural vor avea efecte de multiplicare în plan economic și social asupra tuturor membrilor comunității, atât ca indivizi, cât și ca activități economice (crește gradul de complexitate a economiei rurale, apar întreprinderi mici și mijlocii cu profil agricol, industrial, artizanat, comercial și servicii).

II. Transformarea agriculturii într-o activitate performantă și diversificată (O₂ prin stimularea activitățilorlor în domeniu (S₂).

Având în vedere că ponderea în activitățile economiei rurale o dețin exploatațiile agricole, șansa pentru o dezvoltare durabilă o reprezintă stimularea și sprijinirea investițiilor în exploatațiile agricole, care să conducă la: valorificarea rațională a resurselor rurale; sporirea veniturilor agricultorilor și a îmbunătățirii condițiilor de viață și de muncă; creșterea viabilității exploatațiilor agricole; diversificarea producției agricole și a serviciilor rurale; creșterea calității produselor pentru ca acestea să devină competitive, atât pe piețele locale, cât și pe cele regionale și internaționale; diminuarea costurilor de producție; îmbunătățirea condițiilor de igienă și de creștere a animalelor; creșterea calității vieții; conservarea mediului înconjurător.

Prin asigurarea unei game largi de servicii rurale, fermierii se vor axa pe latura productivă și vor solicita servicii de specialitate necesare desfășurării activității lor.

III. Atragerea și menținerea tinerilor în mediul rural, pentru reducerea vârstei medii a populației rurale, pentru asigurarea optimă a resurselor umane din spațiul rural, pe structuri de vârstă și categorii sociale (O₃) prin asistență financiară directă sau indirectă a întreprinzătorilor agricoli, care au vârsta mai mică de 40 ani (S₃).

Măsurile trebuie să pornească de la asigurarea spațiului vital, și facilități care să asigure tinerilor premisele necesare pentru demararea unor investiții productive. Aceasta va avea un impact pozitiv asupra dezvoltării rurale, prin menținerea în activitate a unei populații cu capacitate de muncă și cu posibilități de acțiune pe termen lung.

IV. Dezvoltarea potențialului uman (O₄) prin sprijinirea pregătirii profesionale continue și implicarea populației locale în procesul de dezvoltare economică (S₄).

Subiecții sunt pregătiți ca să se orienteze spre producția de calitate, să folosească tehnici ecologice de producție, să producă în condiții de eficiență economică etc.

V. Sprijinirea dezvoltării infrastructurii tehnice și sociale (O₅) prin investiții și “compensații de handicap” (S₅).

Calitatea infrastructurii acționează ca atractor de capital.

VI. Creșterea rolului economic, ecologic și social al pădurilor (O₆) prin dezvoltarea programelor privind înființarea perdelelor de protecție, ocrotirea

resurselor silviculturii și ameliorarea acestora și, dezvoltarea fondului forestier (S₆).

Extinderea suprafețelor acoperite de păduri, prin utilizarea terenurilor neproductive, contribuie, atât la ridicarea gradului de ecologizare a zonei, cât și la creșterea veniturilor locale.

VII. Asigurarea de venituri alternative (O₇) prin utilizarea eficientă a resurselor locale și stimularea activităților turistice și meșteșugărești (S₇).

VIII. Reabilitarea, protecția și conservarea zonelor cu valoare naturală și peisaj frumos (O₈) prin stimularea activităților care nu generează efecte ecologice negative (S₈).

CONCLUZII

a. Depresiunea Dornelor are o suprafață de 222,194 km² reprezentând 0,63% din suprafața României. În limitele acestei zone sunt cuprinse 9 comune cu 49 de sate și un centru urban reprezentat de orașul Vatra Dornei, localități care din punct de vedere administrativ fac parte din județul Suceava și formează Bazinul Dornelor.

b. Metoda de cercetare utilizată pentru evaluarea determinantilor dezvoltării spațiului rural din Bazinul Dornelor a fost - **analiza diagnostic**. La selecția criteriilor de analiză, s-a avut în vedere ca acestea să facă parte dintr-un cadru metodologic de uzanță europeană, pentru a asigura compatibilitatea diagnozei spațiului studiat cu diagnozele din spațiul european.

c. Studiul efectuat arată că în cadrul spațiului rural din Bazinul Dornelor factorii favorabili dezvoltării sunt: **larg evantai de resurse naturale** (în principal resurse minerale ale subsolului, vegetație forestieră, suprafețe agricole cu calități productive care permit dezvoltarea zootehniei, elemente valoroase ale mediului natural); **potențial uman** (forța de muncă numeroasă și ieftină, rezerve de tineret care asigură regenerarea acesteia, parțial instruită în operațiuni agricole și neagricole); **potențialul forestier; rezervații și monumente ale naturii; peisaj special și valori patrimoniale** (istorice, culturale, arhitecturale și etnografice); **experiența locală în creșterea animalelor, artizanat, mestesuguri și agroturism**.

d. Factorii defavorabili dezvoltării spațiului rural din zona cercetată sunt: continuarea depopulării; diversificarea redusă a activităților economice; agricultura neperformantă; veniturile scăzute ale populației; situația precară a drumurilor – cea mai mare parte a drumurilor comunale nu sunt modernizate și peste 61% din populația rurală nu are acces direct la principalele drumuri și la rețeaua de căi ferate; alimentarea cu apă este insuficientă și inadecvată numărul medicilor este insuficient – numărul locuitorilor pe un medic este de trei ori mai mare decât în zona urbană; rețeaua de învățământ are o diversificare redusă, clădirile școlilor oferă condiții inadecvate și sunt slab dotate cu echipament specializat; degradarea pădurilor, în principal printr-o despădurire necontrolată.

e. Principalul factor de creștere a PIB-ului în zona cercetată este capitalul (+2,293) , urmat de managementul utilizării resurselor (+0,0363). Variabila „forța

de munca“ (-0,109) afectează și ea pozitiv creșterea PIB-ului, însă este de remarcat semnul negativ.

f. Dintre ramurile economice influența pozitivă mai mare o are agricultura (PIB-ul agricol = +0,135) comparativ cu industria (PIB-ul industrial = -0,297). Prin urmare, sectorul industrial beneficiază mai mult din relația industrie-agricultură, respectiv **creșterea agricolă merita poziții prioritare din moment ce creșterea din acest sector ajută ca sectorul industrial și al serviciilor să crească și mai repede (efectul multiplicator este mai mare de la agricultură la industrie și servicii și, nu invers).**

g. Pe baza jocului determinantilor dezvoltării spațiului rural din bazinul Dornelor au fost formulate 8 obiective cărora le corespund 8 strategii de dezvoltare.

BIBLIOGRAFIE

1. **Buciuman, E. (1999)**-Economie rurală, Ed. SSA Alba Iulia
2. **Gavrilescu, D. (1998)**-Economii rurale locale-dimensiuni și perspective, Ed, AGRIS, București
3. **Oțiman, P.I. (2000)**-Restructurarea agriculturii și dezvoltarea rurală a României în vederea aderării la UE, Ed. Agroprint Timișoara
4. **Ștefan, G. și colab. (2000)**-Economie rurală, Note de curs, USAMV Iași
5. *** – Anuarul statistic al României 2003
6. *** – Monografia județului Suceava, 1980
7. *** – Colecția Revista Probleme economice 2003-2004
8. *** – Date statistice – comunele din Bazinul Dornelor